Załącznik do Uchwały Nr III/20/2018
Rady Gminy Wałcz z dnia 20 grudnia 2018r.

GMINNY PROGRAM PROFILAKTYKI I ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH W GMINIE WAŁCZ



NA ROK 2019

Wałcz, grudzień 2018 rok

I Wprowadzenie

Wśród problemów społecznych w Polsce te związane z alkoholem są najtrudniejszymi do rozwiązania. Wynika to głównie z ich rozmiarów, złożoności, a także kosztów społecznych i ekonomicznych, jakie ponoszą nie tylko osoby indywidualne, ale także całe społeczeństwo.

Alkohol jako produkt jest legalnym towarem rynkowym, ale ponieważ powoduje określone szkody społeczne, ekonomiczne i zdrowotne jest przedmiotem zainteresowania ustawodawcy, który poprzez stosowne regulacje prawne stara się ograniczać rozmiary tych szkód oraz przeciwdziałać ich powstawaniu. W przypadku alkoholu potrzeba prawnego uregulowania, czyli interwencji „zewnętrznej" za pomocą prawa, wynika to również z braku możliwości rozwiązania tych problemów za pośrednictwem innych środków.[1]

Uzależnienie od alkoholu jest chorobą chroniczną, postępującą i potencjalnie śmiertelną. Nie jest możliwe całkowite jej wyleczenie, a jedynie zahamowanie narastania jej objawów i szkód zdrowotnych z nią związanych.

W świetle nowoczesnej wiedzy uzależnienie od alkoholu jest chorobą wieloczynnikową, **bio-psycho-społeczną uszkadzającą funkcjonowanie człowieka w sferze somatycznej, psychologicznej, społecznej i duchowej.** Wobec powyższego, model oddziaływań profilaktycznych oraz leczenia tego schorzenia musi być dostosowany do takiego sposobu postrzegania tej choroby.

Szkody spowodowane przez alkoholizm, jak i ryzykownie i szkodliwe spożywanie alkoholu występują w trzech głównych wymiarach:

1) **indywidualnym** – oddziaływanie negatywne na zdrowie psychiczne i fizyczne osób pijących,

2) **społecznym** - negatywne oddziaływanie na zdrowie psychiczne i fizyczne członków rodziny, przemoc w rodzinie, zakłócenia bezpieczeństwa publicznego, przestępczość, wypadki samochodowe, ubóstwo, bezrobocie itp.

3) **ekonomicznym** – koszty: leczenia, wypadków drogowych, zaangażowania wymiaru sprawiedliwości, systemu pomocy społecznej i ubezpieczeń, lecznictwa odwykowego, przedwczesnej umieralności, spadku wydajności pracy itp.

Tak więc nie przypisuje się szkód wyrządzanych przez alkohol wyłącznie alkoholikom i osobom pijącym alkohol, lecz całej populacji, bowiem **na szkody związane z alkoholem jest narażony każdy.**

---

[1] „Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych Praktyczne wskazówki dla samorządów" K. Łukowska, K. Okulicz-Kozaryn s. 10

Badacze zajmujący się problematyką alkoholową sformułowali tzw. **prawo paradoksu** prewencyjnego, które mówi o tym, że suma szkód powodowanych i doświadczanych przez osoby nieuzależnione jest większa niż suma szkód powodowanych przez uzależnionych, czyli najwięcej problemów związanych z alkoholem powodują osoby nieuzależnione i to one stanowią największą grupę w całej populacji.

Realizacja Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych opierać się będzie na następujących zasadach: partnerstwa, systemowości, realizmu, kontekstu innych uzależnień, dostępu do informacji, kontynuacji działań.

Podsumowując, profilaktyka prowadzona będzie, odpowiednio do stopnia ryzyka, na trzech poziomach:

1) **profilaktyka uniwersalna**

- adresowana do całej niezdiagnozowanej populacji i jej podgrup (dzieci, młodzieży, dorosłych, kobiet w ciąży oraz innych); jej celem jest dostarczenie każdemu wiedzy i umiejętności niezbędnych do zapobiegania problemom;

2) profilaktyka selektywna

- adresowana do grup zwiększonego ryzyka, które z uwagi na szczególne warunki życiowe, podlegają działaniu licznych czynników ryzyka i są bardziej zagrożone występowaniem problemów i zaburzeń (np. dzieci z rodzin dysfunkcyjnych, w tym alkoholowych); jej celem jest opóźnianie inicjacji w zakresie różnych zachowań ryzykownych; profilaktyka selektywna jest dostosowana do specyficznych potrzeb danej grupy;

3) profilaktyka wskazująca

- adresowana do tych jednostek z grup ryzyka, u których występują wczesne sygnały problemów i liczne niepokojące zachowania (np. częste wagary, okresowe upijanie się); jej celem jest ograniczenie czasu trwania dysfunkcji; wymaga indywidualnej diagnozy i polega na redukowaniu czynników ryzyka obecnych w samej jednostce i w jej środowisku (np. rodzinnym); nie jest to jednak terapia.

Według Światowej Organizacji Zdrowia, alkohol znajduje się na trzecim miejscu wśród czynników ryzyka dla zdrowia populacji. Większe ryzyko niesie za sobą palenie tytoniu i nadciśnienie tętnicze.

Ponad 60 rodzajów chorób i urazów ma związek ze spożywaniem alkoholu. Alkohol działa szkodliwie na niemal wszystkie tkanki i narządy oraz wpływa na osłabienie systemu odpornościowego organizmu. Skutkiem tego jest m.in. zwiększone ryzyko występowania pewnych odmian raka, zwłaszcza przełyku, wątroby, części nosowej gardła, krtani i tchawicy

oraz raka sutka u kobiet. Alkohol wywołuje też niedobory witamin i innych pierwiastków niezbędnych dla prawidłowego funkcjonowania organizmu. Następstwem owych niedoborów są zaburzenia widzenia, zmiany skórne, zapalenie wielonerwowe, zmiany w błonach śluzowych i szpiku kostnym, zaburzenia procesów rozrodczych, szkorbut oraz zaburzenia w funkcjonowaniu psychicznym człowieka: bezsenność, depresja, niepokój, próby samobójcze, zmiany osobowości, amnezja, delirium tremens, psychoza alkoholowa, halucynoza.

Alkoholizm zaliczany jest do nałogów, polegających na spożywaniu alkoholu w nadmiernych ilościach. Oprócz faktu, że doprowadza on osobę uzależnioną do wyniszczenia somatycznego i psychicznego, ma również wymiar społeczny ze względu na skutki, jakie niesie ze sobą jego nadmierne spożywanie. Doprowadza on do zjawiska nazywanego patologią społeczną, bo wprawdzie nałóg ten bezpośrednio dotyczy jednej osoby, ale pośrednio biorą w nim też udział osoby przebywające w otoczeniu pijącego.

Na podstawie badania Programu Aktywizacji Placówek Odwykowych Instytutu Psychologii Zdrowia Polskiego Towarzystwa Psychologicznego poniżej wymieniono problemy, z jakimi spotykają się alkoholicy oraz ich rozmiar :

- **Zaburzenia życia rodzinnego – 94%**
- **Problemy w kontaktach z ludźmi – 84%**
- **Problemy finansowe – 82%**
- **Przemoc wobec bliskich – 57%**
- **Problemy z prawem (karalność) – 51%**

Obowiązek podejmowania działań w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych należy do zadań własnych gminy.

„Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Gminie Wałcz na 2019 rok", zwany dalej Programem, określa gminną strategię w zakresie profilaktyki oraz minimalizowania szkód społecznych i zdrowotnych, wynikających z używania alkoholu. **Gminny Program stanowi część Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2014 – 2020 - uchwała Rady Gminy Wałcz Nr LV/329/2017 z dnia 20 października 2014 r.**

Podstawą prawną jest:

1. Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi.

Zgodnie z art.4^1. ust. 1 i 2 w/w ustawy, samorząd gminny jest zobowiązany do prowadzenia działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych oraz integracji społecznej osób uzależnionych od alkoholu. W szczególności zadania te obejmują:

1. zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych i osób zagrożonych uzależnieniem oraz współuzależnionych,
2. udzielanie rodzinom, w których występują problemy alkoholowe, pomocy psychospołecznej i prawnej, a w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie,
3. prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych, w szczególności dla dzieci i młodzieży w tym prowadzenie pozalekcyjnych zajęć sportowych, a także działań na rzecz dożywiania dzieci uczestniczących w pozalekcyjnych programach opiekuńczo – wychowawczych i socjoterapeutycznych.
4. wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych, służącej rozwiązywaniu problemów alkoholowych,
5. podejmowanie interwencji w związku z naruszeniem przepisów dotyczących reklamy napojów alkoholowych i zasad ich sprzedaży oraz występowania przed sądem w charakterze oskarżyciela publicznego,

2. Ustawa o zdrowiu publicznym - Ustawa z dnia 11 września 2015 r. (Dz. U.2018 poz. 1492 t.j.) w art. 19 wprowadziła zmiany do ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi. Między innymi art. 4^1 ust. 2 otrzymał brzmienie:
„Realizacja zadań, o których mowa w ust. 1, jest prowadzona w postaci gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych stanowiącego część strategii rozwiązywania problemów społecznych, uchwalanego corocznie przez radę gminy, **uwzględniającego cele operacyjne dotyczące profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, określone w Narodowym Programie Zdrowia”.**
Narodowy Program Zdrowia na lata 2016-2020 został wprowadzony w życie Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 4 sierpnia 2016r. (Dz. U. 2016 poz. 1492)
Cel operacyjny nr 2 Narodowego Programu Zdrowia obejmuje profilaktykę i rozwiązywanie problemów związanych z używaniem substancji psychoaktywnych, uzależnieniami behawioralnymi i innymi zachowaniami ryzykownymi.

3. Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym - realizację zadań z zakresu ochrony zdrowia nakłada na samorządy gmin art. 7 pkt.5.

Przy opracowaniu Programu uwzględnione zostały również wskazówki wynikające z „Rekomendacji Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych do realizowania i finansowania gminnych programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych w 2019 roku".

Nawiązując do celu operacyjnego nr 2 **Narodowego Programu Zdrowia** należy zwrócić szczególną uwagę na wprowadzony katalog nowych, jakże istotnych uzależnień współczesnej cywilizacji, zdefiniowany jako uzależnienia behawioralne. Mówiąc o **uzależnieniu behawioralnym** ***rozumie się przez to zaburzenia zachowania o charakterze nałogowym, niezwiązane z przyjmowaniem substancji psychoaktywnych, które wiążą się z odczuwaniem przymusu i brakiem kontroli nad wykonywaniem określonej czynności oraz kontynuowaniem jej mimo negatywnych konsekwencji dla jednostki oraz dla jej otoczenia; do tego typu zburzeń zachowania zalicza się przede wszystkim: uzależnienie od hazardu, od komputera i internetu, od pracy, seksu, pornografii i zakupów*** (NPZ str. 17 – D.U. 2016 poz.1492).

Gmina Wałcz realizuje Program przede wszystkim przy współpracy Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, jednostek oświatowych, zakładów opieki zdrowotnej, organizacji pozarządowych oraz służb mundurowych.

Gminny Program Rozwiązywania Problemów Alkoholowych główne cele działania ma skonstruowane nie tylko, w oparciu o wyżej wymienione akty prawa, ale również o raport z przeprowadzonej w 2016 roku Diagnozy Lokalnych Zagrożeń Społecznych na terenie Gminy Wałcz.

Dokument ten stanowi kontynuację prowadzonych w Gminie Wałcz działań. Dlatego też większość zadań jest tożsamych z Programem realizowanym w 2017 i 2018 roku. Program uwzględnia zasoby lokalnego środowiska, a celem jego realizatorów jest doskonalenie i rozwijanie lokalnego systemu rozwiązywania problemów alkoholowych.

II Diagnoza lokalnych zagrożeń społecznych na terenie Gminy Wałcz.

Dla potrzeb opracowania Programu, w Gminie Wałcz, w 2016 roku przeprowadzono Diagnozę Lokalnych Zagrożeń Społecznych. Diagnoza i analiza problemów społecznych jest podstawą opracowania celów głównych, szczegółowych i konkretnych zadań Programu. Przeprowadzenie kolejnej diagnozy zaplanowane jest na rok 2019.

Uzupełnieniem danych uzyskanych w badaniach są dane jakościowe, które są wynikiem rozmów i zgłaszanych problemów przez: nauczycieli, pedagogów i dyrektorów szkół, pracowników socjalnych GOPS i członków Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz innych osób pracujących w obszarze profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień.

Celem przeprowadzonego badania było zdiagnozowanie skali lokalnych zagrożeń społecznych wśród dorosłych mieszkańców oraz uczniów szkół podstawowych i gimnazjalnych. W badaniu dorosłych osób uwzględnione zostały takie obszary, jak bezrobocie i wykluczenie społeczne, spożywanie alkoholu i zagrożenia z tym związane, używanie narkotyków, przemoc domowa. W badaniu młodych mieszkańców uwzględnione zostały takie obszary, jak spożywanie alkoholu, palenie tytoniu, używanie narkotyków oraz dopalaczy, przemoc rówieśnicza oraz domowa. Badaniem zostali objęci ponadto pracownicy punktów sprzedaży napojów alkoholowych oraz wyrobów tytoniowych. Dzieci objęte są ustawowym obowiązkiem nauki szkolnej, dlatego też badania zostały przeprowadzone w czasie zajęć. Wybór metody ilościowej sprawił, że najbardziej dogodną metodą była ankieta w formie aplikacji internetowej. Uczniowie wypełniali samodzielnie ankiety przed komputerem. Badanie przeprowadzone zostało zgodnie z zasadami etyki, zaś uczestnicy poinformowani zostali o zachowaniu anonimowości badania. Za każdym razem uzyskiwano zgodę dyrektorów szkół na przeprowadzenie badań w ich placówkach. Próba z populacji uczniów szkół z terenu Gminy Wałcz obejmuje łącznie 496 uczniów klas 5 i 6 szkół podstawowych oraz 1-3 gimnazjum. Tak szeroki zakres prowadzonych badań pozwolił na kompleksową ocenę zjawisk związanych ze stosowaniem substancji psychoaktywnych i potencjalnych szkód nimi powodowanych w badanej społeczności lokalnej. Dla określenia postaw mieszkańców wobec potencjalnych problemów społecznych związanych z używaniem wybranych substancji psychoaktywnych oraz przemocą w rodzinie w przeprowadzono badania ankietowe w trzech grupach respondentów:

1. Dorosłych mieszkańców gminy – badania przeprowadzono w reprezentatywnej grupie 100 osób, 59 kobiet i 41 mężczyzn;

2. Uczniów szkół podstawowych i gimnazjalnych z gminy – badania zrealizowano wśród 496 uczniów;

3. W 24 punktach sprzedaży napojów alkoholowych.

II.1 Wnioski z Diagnozy Lokalnych Zagrożeń Społecznych na terenie Gminy Wałcz – raport z badań z 2016 roku (str. 89-92).

W obszarze profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych na terenie Gminy Wałcz należy zwrócić szczególną uwagę na środowisko szkolne oraz sprzedawców i właścicieli punktów sprzedaży alkoholu.

Pierwsza grupa czyli uczniowie szkół podstawowych i gimnazjum relatywnie często przyznają się do kontaktów z papierosami oraz alkoholem.

Bardzo niepokojącym zjawiskiem wśród nieletnich mieszkańców Gminy Wałcz jest niczym nieskrępowany dostęp zarówno do napojów alkoholowych jak i wyrobów tytoniowych. Blisko 60% przebadanych uczniów gimnazjum jest zdania, że zdobycie paczki papierosów jest zadaniem nie wymagającym dużego wysiłku i znajomości. Odsetek uczniów, którzy nie widzą problemu w zakupie napojów alkoholowych jest tylko nieznacznie niższy i wynosi ponad 55%.

Wśród przebadanych uczniów klas V i VI szkół podstawowych wskaźniki nieskrępowanego dostępu do papierosów (27,57%) i alkoholu (19,28%) mimo iż są niższe niż u gimnazjalistów pokazują, że należy podjąć szybkie i zdecydowane działania, aby w jak najkrótszym czasie obniżyć oba wskaźniki.

Druga grupa, na którą należy zwrócić szczególną uwagę to wspomniani już sprzedawcy i właściciele punktów sprzedaży napojów alkoholowych. Na terenie Gminy Wałcz zlokalizowanych jest w sumie 68 punktów, w których można dokonać zakupu alkoholu. Co prawda biorący udział w badaniu sprzedawcy i właściciele punktów nie przyznali się do podawania napojów alkoholowych osobom niepełnoletnim jednak biorąc pod uwagę deklaratywne dane uczniów należy poddać pod wątpliwość te dane.

Porównując deklaratywne dane uczniów szkół podstawowych do uczniów gimnazjum widać negatywną zmianę idącą w parze ze wzrostem wieku uczniów. Biorąc pod uwagę deklaracje Gimnazjalistów z terenu gminy należy stwierdzić, że profilaktyka kierowana do tej grupy odbiorców jest niewystarczająca. Przy planowaniu kolejnych działań profilaktycznych należy pamiętać, że uczniowie Gimnazjum znajdują się w specyficznym wieku, w który wpisany jest bunt.

Działania profilaktyczne powinny się więc koncentrować na pokazywaniu nie tylko negatywnych stron palenia papierosów lub picia alkoholu. Warto w tym miejscu zwrócić uwagę, na odpowiednie dopasowanie programów profilaktycznych do grup wiekowych. Uczniom klas 1-3 Szkół Podstawowych rekomendujemy spektakle profilaktyczne. Pozostałym grupom warsztaty realizowane w małych najlepiej jednoklasowych grupach.

Bardzo ważne jest także obejmowanie profilaktyką innych zainteresowanych grup. Rodzice i nauczyciele powinni być w ten system budowy odpowiedzialnego społeczeństwa zaangażowani w jak największym wymiarze. Stąd zwracamy uwagę na zwiększenie działań profilaktycznych w tych grupach, aby mogły nadążać za bardzo dynamicznymi zmianami w sferze uzależnień.

Również **problem przemocy, w tym przemocy rówieśniczej na terenie szkół wymaga podjęcia bardzo pilnych działań profilaktycznych.** Zdiagnozowano wzrost zjawisk przemocy wśród uczniów Gimnazjum w odniesieniu do uczniów Szkół Podstawowych. Wprawdzie uczniowie wysoko oceniają swoje bezpieczeństwo w szkole, ale z aktami przemocy rówieśniczej spotykają się na tyle często, że należy zintensyfikować działania profilaktyczne w tym zakresie. **Dotyczy to zwłaszcza uczniów Gimnazjum, dla których zjawiska te wydają się zbyt powszechne.** Ważne, zatem, by rozwijać u uczniów inne, niż z użyciem przemocy, sposoby radzenia sobie w sytuacjach konfliktu. Należy**,** więc wdrożyć projekty skupiające się na profilaktyce problemów agresji i przemocy, ukierunkowanych na wszystkich uczniów. Planowane działania powinny być dostosowane do skali realnych problemów w różnych grupach wiekowych. W planowane działania profilaktyczne należałoby również szerzej włączyć rodziców i opiekunów uczniów oraz nauczycieli z terenu Gminy Wałcz.

Najbardziej palącym problemem wydaje się być zjawisko dostępu do narkotyków i dopalaczy. Jak widać z deklaracji blisko 14,47% uczniów Gimnazjum przyznaje się do pierwszego kontaktu z narkotykami. Jeszcze większą obawą napawa fakt, że 23,15% ankietowanych uczniów wie gdzie i u kogo może nabyć narkotyki.

Wśród dorosłych mieszkańców odsetek osób, które wiedzą gdzie i u kogo można je zakupić jest nieznacznie niższy – 11,00%. Jednak zważywszy, że posiadanie takich substancji jest prawnie usankcjonowane liczba osób, które deklarują w ten sposób swoją wiedzę, co do miejsc i osób zajmujących się handlem narkotykami jest bardzo wysoka.

Koniecznością jest zatem zintensyfikowanie i optymalizacja działań w zakresie kształtowania kompetencji młodych ludzi. Dotyczy to wszystkich form uzależnień, a także kompetencji psychologicznych i osobowościowych, bowiem w badanej gminie młodzi ludzie

próbują tych substancji zarówno z własnej inicjatywy, jak i ulegają presji środowiska. Pomimo tego, iż na terenie Gminy Wałcz podejmowanych jest szereg działań profilaktycznych w środowisku szkolnym, wydaje się, że należy zróżnicować ich ofertę i ukierunkowując na zajęcia warsztatowe. Należy pamiętać o dostosowaniu treści i sposobu przekazu do grup wiekowych. **Profilaktyka powinna być realizowana od najmłodszych roczników objętych obowiązkiem szkolnym.**

Niezbędnym działaniem jest egzekwowanie przestrzegania przepisów ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii, ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, oraz wszystkich przepisów normujących właściwe postawy i pożądane zachowania społeczne.

Profilaktyka współczesnych zagrożeń dotyczących korzystania z mediów powinna obejmować zarówno zagadnienia związane z kontrolą czasu spędzanego przy komputerze, jak i radzenia sobie z często zaskakującymi, a czasem raniącymi lub niebezpiecznymi, zachowaniami znanych i nieznanych osób spotkanych w sieci. Są to zagadnienia wymagające od osób realizujących profilaktykę szerokich horyzontów i otwarcia na nieustannie zmieniające się nowe technologie. Warto mieć przy tym na uwadze to, że zjawiska charakterystyczne dla **cyberprzemocy** nierzadko mają miejsce na portalach społecznościowych, bardzo obecnie wśród uczniów popularnych. Mimo tego, że większość tego typu portali posiada opcje umożliwiające ochronę danych osobowych i prywatnych informacji, często nie są one uczniom znane.

Konsekwentna realizacja Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych może przyczynić się do poprawy parametrów zachowań wobec alkoholu, papierosów i narkotyków zarówno dorosłych jak i nieletnich mieszkańców gminy oraz uchroni ich od zjawisk przemocy.

II.2 Strategiczne kierunki realizacji gminnego programu profilaktyki wynikające z diagnozy

Na podstawie dokonanej diagnozy stwierdzić można, iż w na terenie Gminy Wałcz niezbędne będzie podjęcie następujących działań:

1. Kontynuacja działań w zakresie profilaktyki szkolnej w oparciu o programy wykorzystujące aktywność własną uczniów i programy profilaktyczne.
2. Kontynuacja realizacji programów dotyczących zagadnień podnoszących świadomość w

zakresie zdrowotnych, psychologicznych i społecznych konsekwencji nadużywania alkoholu. Wysoki poziom wiedzy jest bowiem niezbędny do podejmowania odpowiedzialnych decyzji dotyczących picia i palenia – a jak deklarują uczniowie w gminie – inicjacja nikotynowa i alkoholowa często następuje z inicjatywy samych młodych ludzi.

3. Kontynuacja programów profilaktycznych kształtujących kompetencje osobowościowe młodych ludzi oraz ich zdolności interpersonalne niezbędne dla satysfakcjonującego funkcjonowania wśród rówieśników bez pomocy alkoholu, papierosów i narkotyków/dopalaczy.

4. Kontynuacja projektów profilaktycznych dotyczących zagadnienia przemocy rówieśniczej a także nowych form przemocy za pośrednictwem urządzeń elektronicznych. Zwrócenie szczególnej uwagi na kwestie związane z ochroną przed doświadczaną cyberprzemocą oraz ochroną danych osobowych.

5. Ułatwienie dostępności programów edukacyjnych dla osób dorosłych dotyczących problemów związanych z używaniem alkoholu i innych substancji psychoaktywnych, przeciwdziałających przemocy, promujących zdrowy tryb życia m.in. poprzez preferowanie programów profilaktycznych w szkołach obejmujących oprócz młodzieży także rodziców/prawnych opiekunów. Jak bowiem wynika z badań rola rodziców, ich wiedzy oraz umiejętności współpracy z dzieckiem w zakresie kształtowania właściwych zachowań jest nadal wiodąca.

6. Kontynuacja profilaktycznych działań alternatywnych, wskazujących na możliwość atrakcyjnego spędzania wolnego czasu oraz promowania prozdrowotnego stylu życia.

7. Zwiększenie ilości profilaktycznych kontroli sprzedaży alkoholu oraz papierosów na terenie gminy.

8. Egzekwowanie przestrzegania przepisów ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi oraz ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii.

9. Realizacja regularnych szkoleń dla wszystkich sprzedawców oraz właścicieli punktów sprzedaży napojów alkoholowych i wyrobów tytoniowych.

10. Szkolenia i warsztaty dla uczniów z zakresu profilaktyki społecznej.

11. Szkolenia dla nauczycieli, wychowawców oraz rodziców i opiekunów w zakresie profilaktyki uzależnień z uwzględnieniem nowych form uzależnień, jakimi są dopalacze.

12. Szkolenia dla nauczycieli i wychowawców w zakresie rozpoznawania przemocy domowej i szybkiej reakcji na zjawisko przemocy wśród uczniów.

13. Warsztaty dla nauczycieli i wychowawców w zakresie: tworzenia, realizacji, monitoringu i ewaluacji programów profilaktycznych.

14. Szkolenia dla członków Komisji Rozwiązywanie Problemów Alkoholowych w zakresie:

a. Skutecznej i efektywnej współpracy z innymi służbami i instytucjami;

b. Kontroli punktów sprzedaży napojów alkoholowych i wyrobów tytoniowych;

c. Skutecznej realizacji zadań komisji;

d. Budowy, realizacji, monitoringu i ewaluacji Gminnego Programu Profilaktyki.

15. Wykorzystanie lokalnych zasobów do tworzenia koalicji na rzecz ograniczenia problemów alkoholowych.

16. Aktywne działanie w obszarze procedury Niebieska Karta.

III Cele Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

III. 1 Cel strategiczny programu:

Zmniejszenie wśród mieszkańców Gminy Wałcz szkód zdrowotnych, społecznych i prawnych związanych z nadużywaniem alkoholu, środków odurzających, substancji psychoaktywnych oraz uzależnieniami behawioralnymi poprzez:

1. zmniejszenie rozmiarów problemów, które występują aktualnie,
2. zapobieganie powstawaniu nowych problemów związanych z alkoholem i innymi substancjami psychoaktywnymi oraz innych uzależnień cywilizacyjnych i przemocy,
3. zwiększenie zasobów niezbędnych do radzenia sobie z już istniejącymi problemami, zdiagnozowanymi na terenie gminy.
4. cykliczną diagnozę problemów społecznych występujących na terenie gminy.

III. 2 Cele operacyjne programu:

1. ograniczenie spożycia napojów alkoholowych oraz innych substancji psychoaktywnych,
2. wskazywanie alternatywnych form spędzania czasu wolnego,

2. wdrażanie nowoczesnych form profilaktyki kierowanej w szczególności do dzieci i młodzieży,
3. zwiększenie skuteczności i dostępności terapii dla osób uzależnionych.
4. aktywne działanie w obszarze procedury Niebieskiej Karty.

IV Odbiorcy programu

1. **W zakresie pomocy specjalistycznej:** osoby mające czynny kontakt z alkoholem, osoby pijące szkodliwie, uzależnione od alkoholu i innych środków psychoaktywnych, osoby z uzależnieniami behawioralnymi oraz osoby współuzależnione.
2. **W zakresie zapobiegania uzależnieniom i ich skutkom:** dzieci i młodzież szkół podstawowych, gimnazjalnych i ich rodzice, nauczyciele oraz pozostali mieszkańcy gminy.
3. **W zakresie przemocy w rodzinie:** osoby, które doświadczają przemocy domowej i sprawcy przemocy, osoby działające na rzecz przeciwdziałania przemocy, dzieci i młodzież szkolna oraz pozostali mieszkańcy gminy (potencjalni świadkowie przemocy w rodzinie i innych zjawisk patologicznych).

V Instytucje realizujące program

- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Wałczu,
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wałczu,
- Gminny Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie
- Szkoły funkcjonujące na terenie Gminy Wałcz, y,
- Poradnia Zdrowia Psychicznego w Wałczu,
- Komenda Powiatowa Policji w Wałczu,
- Sąd Rejonowy w Wałczu,
- Straż Gminna w Wałczu,
- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Wałczu,
- Punkt Konsultacyjny i Interwencji Kryzysowej w Wałczu,
- Stowarzyszenie MONAR w Pile,
- Stowarzyszenie Przyjaciół Parafii Świętego Antoniego w Wałczu.

VI Źródła finansowania

Źródłem finansowania są środki finansowe budżetu Gminy Wałcz, które pochodzą z opłat za korzystanie z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych. Opłaty stanowią dochód

gminy, który w całości jest przekazywany na realizację zadań Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Zadania ujęte do realizacji są zgodne z ustawą o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi oraz Narodowym Programem Zdrowia na lata 2016-2020.

Środki finansowe z opłat za korzystanie z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych nie mogą być przeznaczone na inne cele.

VII Zadania Programu

1. Zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych i osób zagrożonych uzależnieniem oraz współuzależnionych.

Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych wykonuje zadania w zakresie:

1) informowania o możliwości podjęcia dobrowolnego leczenia w placówkach leczenia odwykowego oraz motywowanie do leczenia,

2) kierowanie wniosków do Sądu o zastosowanie przymusowego leczenia odwykowego – podejmowanie czynności zmierzających do zgromadzenia pełnej dokumentacji niezbędnej do złożenia wniosku min. poprzez przeprowadzenie rozmów z wnioskodawcami i uczestnikami postępowania, przeprowadzenie wywiadów środowiskowych, uzyskanie niezbędnych opinii np. z Komendy Powiatowej Policji, biegłych oraz innych istotnych dokumentów i informacji,

3) pomocy i udzielania wsparcia osobom uzależnionym podejmującym próby zerwania z nałogiem m.in. poprzez pomoc w nawiązaniu kontaktu z terapeutami oraz pomoc w uzyskaniu miejsca w ośrodku leczenia odwykowego, w szczególności poprzez:

a) współpracę z Poradnią Zdrowia Psychicznego w Wałczu, w tym finansowanie opinii biegłych (psychologa i psychiatry) w przedmiocie uzależnienia od alkoholu w prowadzonych przez GKRPA postępowaniach o zastosowanie leczenia przymusowego oraz innych zadań zleconych przez Komisję w zakresie profilaktyki oraz rozwiązywania problemów uzależnień i współuzależnień skierowanych do mieszkańców gminy Wałcz,

4) udzielania wsparcia po zakończeniu leczenia,

5) rozpoznania w trakcie rozmowy zjawiska przemocy domowej i udzielania stosownego wsparcia i informacji o możliwościach jej powstrzymania,

6) uruchamiania interwencji w przypadku zdiagnozowania przemocy domowej,

7) udzielania solidnej informacji na temat możliwości pomocy i kompetencji poszczególnych służb z terenu gminy i innych instytucji, które mogą zaangażować się w profesjonalną pomoc osobom uzależnionym i współuzależnionym.

2. Udzielanie rodzinom, w których występują problemy uzależnień od alkoholu pomocy społecznej i prawnej, a w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie.

1) koordynowanie działań dotyczących pomocy dla osób dotkniętych problemami uzależnień, ofiarom przemocy i ich rodzinom poprzez współpracę z Ośrodkiem Pomocy Społecznej, z Gminnym Zespołem Interdyscyplinarnym ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Gminie Wałcz, Policją, Strażą Gminną, Prokuraturą, PCPR, Punktem Konsultacyjnym i Interwencji Kryzysowej, służbą zdrowia, szkołami oraz organizacjami pozarządowymi realizującymi programy przeciwdziałania przemocy domowej oraz zapobiegania innym patologiom oraz ich współfinansowanie,

2) dofinansowanie działań i programów związanych z opieką psychologiczną i prawną dla rodzin dotkniętych problemem przemocy realizowanych przez inne podmioty, Kościół i inne związki wyznaniowe, instytucje, organizacje pozarządowe,

3) interdyscyplinarna współpraca w zakresie przeciwdziałania zjawiskom patologii,

4) współpraca z innymi jednostkami samorządu terytorialnego działającymi na rzecz profilaktyki i rozwiązywania problemów społecznych,

5) finansowanie obozów socjoterapeutycznych, ferii zimowych, kolonii, półkolonii, zielonych szkół dla dzieci z rodzin dotkniętych problemami patologii społecznych,

6) kontynuacja działania w Urzędzie Gminy punktu porad prawnych dla osób dotkniętych problemami uzależnień i przemocy oraz ich rodzin.

3. Prowadzenie profilaktycznej działalności, informacyjnej i edukacyjnej oraz szkoleniowej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych, w szczególności dla dzieci i młodzieży w tym prowadzenie pozalekcyjnych zajęć sportowych, a także działań na rzecz dożywiania dzieci uczestniczących w pozalekcyjnych programach opiekuńczo – wychowawczych i socjoterapeutycznych.

1) prowadzenie na terenie szkół zajęć i programów profilaktycznych dla dzieci i młodzieży. Celem zadania jest promowanie trzeźwego stylu życia, wyjaśnienie problematyki uzależnienia od alkoholu i substancji psychoaktywnych, naukę odmowy picia alkoholu i przyjmowania innych substancji psychoaktywnych, wyjaśnienie problematyki przemocy w rodzinie, cyberprzemocy i innych zagrożeń cywilizacyjnych, w tym uzależnień behawioralnych,

a) <u>zatrudnienie w szkołach psychologa - kontynuacja,</u>

2) współfinansowanie prowadzonych przez szkoły działań w ramach tzw. świetlic socjoterapeutycznych – zajęć profilaktyczno - socjoterapeutycznych dla dzieci z rodzin dotkniętych problemami uzależnień, przemocy oraz innych patologii lub zagrożonych tymi zjawiskami z uwzględnieniem finansowania prowadzonych tam specjalistycznych programów profilaktycznych oraz profilaktyki uniwersalnej dla wszystkich środowisk poprzez:

a) zatrudnienie osób prowadzących zajęcia z dziećmi,

b) kierowanie na konsultacje psychologiczne do psychologa zatrudnionego w szkołach gminnych w ramach środków GKRPA,

c) organizowanie spotkań z terapeutą lub innym specjalistą,

d) doposażanie świetlic w pomoce i sprzęt niezbędny do realizacji zajęć socjoterapeutycznych np. tablice, meble, artykuły papiernicze, sprzęt audiovideo, itp.

e) dożywianie dzieci uczęszczających na zajęcia,

3) wspomaganie rozwoju dziecka w poczuciu więzi z rodziną i środowiskiem oraz edukacja rodziców w zakresie ochrony dziecka przed różnorodnymi uzależnieniami,

4) organizacja czasu wolnego dla dzieci i młodzieży poprzez ciekawe oferty zajęć pozalekcyjnych i pozaszkolnych.

5) ograniczenie możliwości zakupu i spożycia alkoholu przez nieletnich,

6) doposażanie szkół i Gminnej Biblioteki Publicznej w literaturę specjalistyczną z tego zakresu,

7) promocja imprez bezalkoholowych i zdrowego stylu życia m. in. imprezy sportowe, kulturalne, festyny rodzinne itp.,

8) finansowanie nagród w konkursach plastycznych, literackich, sportowych dotyczących problemów uzależnień, czy też promującej zdrowy tryb życia

9) prowadzenie edukacji publicznej w zakresie problematyki alkoholowej społeczności lokalnej poprzez działalność informacyjną: publikacje w lokalnej prasie, zakup broszur, plakatów, ulotek z hasłami profilaktycznymi i rozprowadzenie ich na terenie gminy,

10) zorganizowanie i finansowanie szkoleń dla grup zawodowych zajmujących się działaniami w obszarze profilaktyki problemowej i przeciwdziałania przemocy (min. członków GKRPA, pracowników socjalnych, nauczycieli),

11) organizowanie i dofinansowanie szkolnych wyjazdów uczniów z równoczesną realizacją profilaktyki uzależnień,

12) dofinansowanie programów autorskich osób fizycznych i prawnych w zakresie profilaktyki i psychoterapii osób uzależnionych i ich rodzin,

13) udziale w wydarzeniach promujących nowoczesne formy profilaktyki uzależnień z

czynnym udziałem uczniów,

14) rozpowszechnianie wydawnictw, ulotek, plakatów traktujących o problemach uzależnień,

15) organizowanie zajęć i wyjazdów integracyjnych dla grup osób objętych pomocą profilaktyczną,

16) organizowanie akcji, wydarzeń i imprez profilaktycznych o zasięgu gminnym,

17) działania edukacyjne skierowane do sprzedawców alkoholu i nikotyny, w tym informowanie osób uzyskujących zezwolenia na sprzedaż alkoholu o obowiązujących przepisach (finansowanie okresowych szkoleń).

18) podejmowanie innych działań wynikających z potrzeb bieżących - realizowanych w ramach posiadanych środków finansowych nie ujętych w niniejszym programie, a ujawniających się w toku jego realizacji.

4. Wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych, służących rozwiązywaniu problemów alkoholowych.

1) współpraca z instytucjami, organizacjami pozarządowymi, Kościołem i innymi osobami fizycznymi oraz prawnymi działającymi na rzecz rozwiązywania problemów alkoholowych,

2) propagowanie i informowanie o stowarzyszeniach i instytucjach wyspecjalizowanych w niesieniu pomocy osobom lub rodzinom dotkniętym problemami uzależnień i przemocy,

3) wspieranie organizacji lokalnych imprez rozrywkowych i sportowych promujących bezalkoholowe przedsięwzięcia.

4) współpraca z Komendą Powiatową Policji i Strażą Gminną w Wałczu w zakresie:

-organizowania akcji profilaktycznych skierowanych do mieszkańców gminy na temat skutków spożywania napojów alkoholowych ,

-działania na rzecz przeciwdziałania nietrzeźwości kierowców .

5) udział w ogólnopolskich kampaniach medialnych z zakresu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych.

5. **Podejmowanie interwencji w związku z naruszeniem przepisów określonych w art. 13^1 i 15 ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi oraz występowaniu przed sądem w charakterze oskarżyciela publicznego.**

1) prowadzenie czynności kontrolnych w zakresie przestrzegania przepisów ustawy o

wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi w szczególności w zakresie art. 13^1 i 15 tej ustawy,

2) kontrola przestrzegania zasad i warunków korzystania z zezwoleń na podstawie upoważnienia Wójta,
3) współpraca z Komendą Powiatową Policji, Strażą Gminną, Prokuraturą Rejonową, Sądem Rejonowym w Wałczu w szczególności w zakresie:

- podejmowanie interwencji w sytuacjach spożywania alkoholu w miejscach publicznych ,
- podejmowanie działań w przypadku złamania zakazu sprzedaży alkoholu osobom nieletnim,
- podejmowanie interwencji w sprawie zakłócania ładu i porządku publicznego w związku ze sprzedażą napojów alkoholowych.

4) składanie do Wójta Gminy wniosków o cofnięcie zezwolenia na sprzedaż alkoholu w przypadku naruszenia zakazu sprzedaży alkoholu nieletnim, nietrzeźwym lub zakłócania porządku publicznego w miejscu sprzedaży, nieprzestrzegania zasad zawartych w zezwoleniu.

VIII Zasady wynagradzania członków Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

1. Członkowie Gminnej Komisji wykonują zadania zgodnie z Ustawą o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi oraz Narodowym Programem Zdrowia, tworzą Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz patronują jego wykonaniu. Za wykonywaną pracę członkom komisji należy się wynagrodzenie.

Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych zbiera się na posiedzeniach, za przygotowanie dokumentów, udział i pracę w posiedzeniu oraz w okresach między posiedzeniami członkom Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych ustala się następujące wynagrodzenie w oparciu o dietę ustaloną w Rozporządzeniu Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 29 stycznia 2013r. w sprawie należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej (Dz. U. 2013 poz.167) , mianowicie:

- członkowie komisji w wysokości 12-sto krotnej diety ustalonej w w/w rozporządzeniu,
- przewodniczący komisji w wysokości 15-sto krotnej diety ustalonej w w/w rozporządzeniu,
- z-ca przewodniczącego komisji w wysokości 14-sto krotnej diety ustalonej w w/w rozporządzeniu,
- sekretarz komisji w wysokości 13-sto krotnej diety ustalonej w w/w rozporządzeniu.

2. Wynagrodzenie za udział w posiedzeniach przysługuje na podstawie listy obecności.

IX Czas, okres i formy realizacji.

Program obejmuje zadania do realizacji od dnia 01.01.2019 r. do dnia 31.12.2019 r. Wykonawcą uchwały w sprawie przyjęcia Gminnego programu na 2019 rok jest Wójt Gminy Wałcz. Środki finansowe, które będą zabezpieczały realizację w/w przedsięwzięć będą pochodziły z opłat za wydane zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych.

Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych ustala szczegółowy zakres działań wynikających z Gminnego Programu wnioskując jednocześnie o przeznaczenie na ten cel środków w budżecie gminy, a po uchwaleniu budżetu koryguje plan działań wskazując sposób jego realizacji.